

Szenczi Molnár Albert utolsó állomáshelye

Molnár Albert élete folyásának hazai küzdelmei még mindig nagy kérdőjelként állanak előttünk, se azok lényegét, se az odavezető utat eleddig senkinek sem sikerült kétségtelen bizonyossággal kinyomoznia.

Elképzelhetetlen, hogy a bölcs belátású Bethlen Gábor, majd özvegye, avagy Bethlen István, utánuk pedig korábbi munkáiban nem egyszer buzdító, sőt támogató Rákóczi György¹⁾ megvonta volna erkölcsi és anyagi segítségét! Nem látjuk azt az egyenes utat sem, amely Kassáról Kolozsvárra hozta. És miért éppen Kolozsvárra? miért nem Fehérvárra, a fejedelmi székhelyre s a tudós professzorokkal és gazdag könyvtárral ékes academicum collegium tövébe? Nem tudjuk kikutatni az okot, hogy miért nem veszi igénybe mindazt a lehetőséget, amit Bethlen felajánlott neki s amiért nagy örömmel beköltözött Kassára! Irodalmi munkásságát csaknem egészen miért is szünteti meg? Mind olyan kérdések, amelyekre ma még hiába keresünk biztos feleletet különösen, hogy egy nem régiben megjelent becses adatközlés egy könyvbejegyzésről számol be, amely látszólag meglepően új eseményt sejtet velünk. Ugyanis Molnárnak "Az Keresztényi Religiora es igaz hitre valo tanítás" című munkájának egyik példányában magának a szerzőnek Léván 1628 július 8-án keltezett saját kezű sorai találhatók: "...Albert Molnár Szencziensis ex Transylvania in patriam misellam iter faciens"..²⁾ E szavakból ugyanis azt gondolhatnók, hogy ha 1628 derekán, tehát csaknem másfél évvel Bethlen halála előtt jött Erdélyből hazájába, abban az esetben már el kellett hagynia Kassát s Kolozsvárt ütötte fel sátorát! Ezzel szemben mi egészen mást látunk e bejegyzésben, mert

1) Dézsi Lajos: Szenczi Molnár Albert. Bp. 1897. 211.

2) Módis László: Adalék Szenczi Molnár Albert életéhez. ItK. 1956. 488-90.

hiszen ő azt mondja, hogy "ex Transsylvania in patriam misellam" jött, vagyis szembe helyezi a Bethlen Gábor Erdélyét szerencsétlen szülőföldjével! Ez a hangulatból fakadt kép tehát még nem jelenti azt, hogy Molnár máris erdélyi lakos lenne, ellenben valószínű, hogy Bethlen előbb magához hívatta, hogy azután akár politikai, akár közmivelődési küldetéssel nyugati irányban utba indítsa.

Sajnálatos körülmény, hogy a Kolozsvár-városi sáfárpolgárok 1628. esztendőbeli számadáskönyvei nem maradtak reánk, pedig ezekben minden fejedelmi utlevéllel (salus conductus) utazó neve feljegyeztetett, minthogy ezeknek legfennebb három napi ellátásáról és fuvaráról a városnak kellett gondoskodnia. Ennek hiányában vegyük tehát vizsgálat alá, vajjon lenne-e értelme Szenczi Molnár Albertet már ekkor Erdélyben keresnünk?

Kétségtelen helyzet, hogy Kassán élvezett járandósága nem volt tulságosan bőséges, utol nem érven Fehérvár, Kolozsvár, vagy Kassa papjainak járandóságait. A kamarai számadáskönyvből megállapíthatólag készpénz szegődsége 170.-Ft volt,³⁾ ez 20.-Ft-tal mégis csak több, mint Kereszturi Pálnak, a gyulafehérvári főscholamesternek, vagy (Eppeliushnak) a fejedelemasszony prédikátorának a fizetése.⁴⁾ Emellé azután természetbeni járandósága borból 4 hordó, búzából pedig 32 köből, 10 bárány, 2 malac, 12 sing angol posztó, 10 szekér fa, valamint természetbeni lakás is megillette. Ezt az állását azután - családjára való tekintettel - csak abban az esetben hagyhatta volna el, ha Erdélyben legalábbis ugyanilyen javadalmazásu tisztségre rendelik. De Kolozsvárt volt-e egyáltalában olyan állás, amit vele tölthettek volna be?

Tudjuk, hogy az 1628-1633. évek kálvinista papjai Kolozsvárt Tiszabecsi Tamás és István testvérek; a kántor Egeresi Mihály deák, az iskola rektorai pedig 2-3 évenként váltakozó, jórészen névszerint is ismert, hazai tanultságú deákok. Ezeken kívül volt még a német lektor, akivel kapcsolatosan a következő részleteket idézhetem. A kolozsvári származású Gitschner Ádám az itteni unitárius schola külső országokbeli akadémiákon tanult lektora 1626 február 24-én a kálvinista hitre térve át, bizonyosan Keserői Dajka János püspök s a fejedelem tudtával a református iskola szász de-

3) Dézsi Lajos: Szenczi Molnár Albert levelei Camerariusához és Leodiusához. Bp. 1908.

4) Radvánszky 231.

ákjainak lektorává tétetett.⁵⁾ Ugyanis néhány esztendővel megelőzőleg a helybeli unitárius szászok egymás között megkülönböztetve, egy részük reformátussá lett, ezért a diáksorba jutott gyermekeknek szükségük volt német anyanyelvű segédtanárra, de ezen kívül nem nélkülözhatték a külön templomot sem. Néhány év múlva ezt is elnyervén, első papjukul éppen Gitschner lektort választották meg, érdemeire való tekintettel, ezt a választást a püspöknek is jóvá kellett hagynia. Új templomukat a református szászok - Segesvári Bálint feljegyzése szerint - 1628 október 2-án foglalták el, a beköszöntő s egyuttal templomavató istentiszteletet pedig december 3-án tartották meg.⁶⁾ Gitschner álláscserejével a szász lektori állás megüresedett, ezt azonban Molnárral már mégsem tölthették be, mert bár névszerint egyetlen református szász lektort sem ismerünk, de tudunk egy 1632 június 12-én elhunyt "Rector Scholae Evangelicorum"-ról, akit az unitárius egyházfi - tudva a szebeni szászság egységesítő törekvéseiről - bizonyosan célzatosan jelölt meg e névvel. Ezeken kívül egy másik lehetőség, mégpedig a második, szász papi állás is számba jöhetne. Ugyanis 1627 november 15-én kelt átiratukban a kolozsvári orthodoxa ecclesia patrónusai egy második papi állás létesítését kérték a szász universitástól.⁷⁾ Kérésük teljesítése már ekkor megtörtént-e, vagy csak későbbecske került rá a sor? Mellékes! Ellenben 1631-ben és 35-ben már itt találjuk Graff Gáspár papot,⁸⁾ aki Gitschnernek 1637-ben bekövetkezett halála után az első papi helyre jutott előre. Ilyeténképpen ez a hely se lehetett Molárnak szánva.

Ilyenformán aligha marad más hátra, mint feltételezzük Bethlennek azt az elhatározott szándékát, amit már 1617 április 28-án kelt adománylevelében, meg az 1622 május 1-23-i országgyűlési határozatban is kifejezésre juttatott, vagyis a Kolozsváron létesítendő akadémia megvalósítását,⁹⁾ s Szenczi Molnár Albertnek eh-

5) Gál Kelemen II. 515.

6) Segesvári Bálint krónikája. ETA. IV. 195.

7) Jakab: Kolozsvár III. 870. - Schaser G.: Das Wiederaufleben der evang. luther. Kirche zu Klausenburg. Archiv des Vereines für siebenb. Landeskunde. IV. 1845: 65.

8) Dézsi Lajos: Várad K. Mihály latin-magyar verse Bethlen Gábor haláláról. Bp. 1899. 3. - RefkollKvt-ban levő 25.sz.alatt megjelölt könyv bejegyzése.

9) Jakab: Kolozsvár II. 564. - EOE. VIII. 96-97.

hez az intézményhez való szegődtetését. Ennek a feltevésnek azután az alább közlendő néhány adat sem mond ellene. Így gr. Kemény József Kenderesi Ferencnek a kolozsvári református kollégiumról írott "Kolozsvári Phoenix" című tanulmányocskájához néhány új adatot fűzván, arról emlékezik meg, hogy Bethlen Gábor özvegye Erdélyi István Torda-vármegyei és Cserényi Farkas Belső-Szolnok-megyei főispánt 1630-ban kiküldötte Németországba, hogy "a' Kolozsvári iskola számára Tudós Professorokat hívjanak meg".¹⁰⁾ Jóllehet a megnevezett személyek valóban történeti alakok,¹¹⁾ mégis mivel semmi más bizonyítékunk nincsen e kiküldetés valóságos megtörténtéről, ezért bár lényeges eseményt jelölhetne, mégsem mernők benne határozott alakban megtalálni Molnár Albert Kolozsvárra való költözésének bizonyítékát.

Szenczi Molnárra vonatkozó kétségtelen adataink ezután már csak az 1629. esztendőben jelentkeznek. Ekkor azonban Bethlen Gábor már nagybeteg volt s ezért befejezetlen tervei tudatában elgondolásait szinte kétségbeesett sietséggel igyekezett a megvalósításhoz közelebb vinni s azok érdekében az önmaga gyógyíttatási kísérletei közepett is folytonosan cselekedett. Kár, hogy e nagy szellem utolsó tervezéseinek mibenlétét sokszor inkább csak sejtjük, mintsem biztosat tudnánk róla!

A Kolozsvár-városi sáfárpolgár 1629. évi számadáskönyvében feljegyezve azt olvassuk, hogy a fejedelem augusztus 3-án bejött a városba. Vele van "Kassaj Aluinczj Peter Pap" is. Másnap azután "Layos Janos Viszi kett Louan, Vrunck eo Felsége egi betegett küld az Somborj Feredőben - tt. f. - den. 75. Eoden Tölcheres Andras ment el Véllek hogj hirtt hozzon, hogj ha Hasznale az Feredő vagj nem. - tt. fl. - den. 37 1/2." Ugy látszik, azonban, hogy a gyógyulást kereső fejedelem nem tudta kivárni, míg a hasonlóképpen szenvedő pártfogoltján a fürdő hatása mutatkozik, hanem talán már másnap maga is oda vitette magát. Mintegy két hetet töltött Zsomboron. Eközben történt, hogy augusztus 9-én - bizonyosan Bethlen rendeletére - "Bachy Georgj Louat Nyergestől Fekestől attam Molnar Albert ala Somborigh attam (érette) f. - den. 37 1/2." Ő azonban Zsomboron nem sok időt tölthetett, minthogy három nap múlva már ismét utban volt Kolozsvárról: "Die 12 Augusti Nagy Ferentz Viszi

10) Tudományos Gyűjtemény. 1829: VII. 91. - Veress Endre: Gróf Kemény József (1795-1855). Kolozsvár, 1933. 81.

11) Lázár Miklós: Erdély főispánjai (1540-1711). Sz: 1887. 426. - 1888: 911.

harom Louan Molnár Albertott Vrunck Paranchiolattiabol Zilahra.tt.
fl. 1 den. 87 1/2."12)

Ezekből az idézetekből megállapítható, hogy Molnár Albert ötvenöt esztendő s kora ellenére is jó erőben és egészségi állapotban volt, hiszen máskülönben nem vállalkozhatott volna a Kolozsvár-magyar nagyszombori utszakasznak lóháton való megtételére. De arra is következtethetünk, hogy utja nagyon sürgős s ezért kellett ezt a gyors, bárha papi ember számára kevésbé méltó közlekedési módot választania. Bizonyosan a fejedelem rendelte el, hogy azonnal küldjék utána. Majd Zsomborra megérkezve, Bethlen ekkor közölhette vele szándékát. Innen azután Kolozsvárra fuvarért visszatérve, Zilahon keresztül indult sürgős útjára, legrövidebb utat választva, nagy valószínűséggel Kassára, hogy onnan családját és portékáit minél előbb leköltöztesse. Visszaérkezéséről azután már azért nincsen adatunk, mert útjának végső célja Kolozsvár lévén, a sáfárnak nem kellett további fuvarról és ellátásról gondoskodnia. Fogadtatása most már az orthodoxa ecclesia kötelessége volt.

Ezalatt a fejedelem egészsége a zsombori feredőben sem javulván, mind reménytelenebbé vált az állapota, mig nem végtére is november 15-én elhunyt. Befejezetlen tervei között ott maradt Molnár Albert sorsának elrendezése is. Ő tehát itt maradt Kolozsvárt nagy családjával minden jövedelem nélkül. Szerencse, hogy olykor akadt egy-egy kegyes pártfogó, aki támogatásban részesítette.

Szenczi Molnár Albert 1630-ban Lőcsén kiadta "Discvrsvs de svmmo bono" című 405 lapnyi terjedelmű latinból fordított munkáját, amelyet 1630 január 20-án Kolozsvárt kelt ajánló soraival Darholcz Ferencnek, a Kassa környékéhez tartozó Finta és Hillyó uradalmak örökös urának dedikálta. Ajánlásában elmondá, hogy... "dedicálásomnak legnagyobb oka ez, hogy mennél hamarébb lehetne, hálaadó szívemet akarnám kegyelmedhez jelenteni mindenkoron velünk tett jótéteményiért, és hogy ez elmúlt esztendőben szűkölködő állapotomat megszánván, oly segedelmét és nagy költségét nyújtotta táplálásunkra, melylyel ez előtt való jobb időkben németországi fő akadémiában is egy tanuló ifjat tisztességesen taníttathatott volna. Mely kegyelmed kedves ajándékával itt való adósságimból is kiemelkedtem, és még mostan is azzal élek az enyimekkel; annakfe-

12) Sáfár 1629. 109, 149, 287, 290, 310.

lőtte jegybe adott leányunkat is ugyan azonból rövid nap kiházasítjuk Istennek kegyelme velünk lévén."¹³⁾

E sorok határozottan reá világítanak arra a helyzetre, amelybe Kassa elhagyása után a fejedelem elhunytja miatt került. Ugyanis a kassai kamara, mivel onnan már eltávozott, megszüntette javadal-mazásának folyósítását, Bethlen pedig meghalt s ezért nemcsak ter-vét nem valósíthatta meg, hanem Molnár fizetésének a gyalui har-mincadról való kiutalását sem foganatosíthatta. Talán az sem le-hetetlen, hogy csakugyan megfelel a valóságnak az a nem hitele-síthető adat, hogy Molnárék az Erdélybe való betelepeléssel /ne-tán Darholcz és mások udvarában töltvén idejüket/ addig-addig so-kadoztak, mignem mindenről valóban már véglegesen lekéstek. Csa-ládjára vonatkozólag a Darholczhoz intézett sorok annyit elárul-nak, hogy január 20-án rövidesen megtartják leánya esküvőjét. E leánynak az 1614 október 31-én született Erzsébettel kell azonos-nak lennie, aki tehát tizenötödik életévét három hónappal ezelőtt töltötte be.¹⁴⁾ Tekintettel arra a körülményre, hogy a Némator-számban élt Molnár családját 1617-ben mint "gyenge Német házam népe"-t emlegette,¹⁵⁾ hihető, hogy az idegen ajku feleség miatt valóban német volt még a házi nyelv is s ezért Erzsébet jövődő-beli je kolozsvári szász nemzetiségű polgárember lehetett.

Az 1630. évből egy verse maradt reánk, amellyel Dengelegi Pé-ternek "Roovid Anatomia" c. munkáját Kecskeméti K. Gergellyel e-gyütt verssel üdvözölte. Ugyanennek az esztendőnek május 20. napján egy néhány sornyi magyar és latin feljegyzést is irt Frölich Dávid földrajzi író és csillagász emlékkönyvébe s ugyanakkor megajándé-kozta őt egy 1604-ben rézbe metszett arcképével is.¹⁶⁾

Ugyancsak az 1630. évből való emlék a Fehérváron 1622-ben tanárkodott Opitz Márton kiváló német költőnek május 24-én Páris-ban keltezett levele Schoedel Mártonhoz. Ebben felsorolta mindazo-kat az ismerőseit, akiket Erdélyből hazatérendő útjában nevében üdvözölni kért. Közöttük emlékezik meg: "Claudiopoli Albertus Mol-nar est, vir eruditissimus cuique Hungaria prae omnibus aliis de-

13) RMK. I. 594.

14) Szenczi M. A. naplója. 82.

15) Szenczi Molnár Albert: Postilla Scultetica. Oppenheim, 1617. 7.

16) Magyar Nyelv. 1936: 318-19. (Keserű Bálint szíves közlése sze-rint.)

bet, qui unquam apud vos literarum studia exercuerunt."¹⁷⁾ Ugy látszik, hogy Opitz eltávoztása után is levelezett erdélyi barátai-val, minthogy tudomása volt Molnárnak Kolozsvárt való lakozásáról.

Bethlen halála után a fejedelmi széket özvegye Brandenburgi Katalin örökölte. Vajjon tett-e bármit is Molnár érdekében? nyomát nem találom, bárha kiváló tudósunk időközben nem egyszer megfordult Fehérváron s nemcsak Alsted, Piscator, Bisterfeld német professzorok, továbbá Keserői Dajka János püspök, Eppelius, a fejedelemszöny udvari papja és nem egy ott tartózkodó idegen eredetű orvos körében, hanem bizonyosan magában a fejedelmi udvarban is téve látogatást. Az 1630. esztendőbeli kolozsvári sáfár számadáskönyvében két bejegyzést is találtam, amely őreá vonatkozik. Az egyik szerint: "Die 31 Julij Zász János es Perpeta Istuan Louán harman Viszik Molnár Albertot Felesegestől Feyeruarigh, (fuvarbérben) attam fl. 2 den. 62 1/2." Majd egy hónappal később: "Die 3 Septemb. Kömies Bartos Viszy előtt Louan Molnár Albért Papott, Feyeruár felé, Vitte Zynteen Feyerwárich, attal[m] (fuvarbérben) fl. 4 den 37 1/2, mert Enyeden nem adhattak (kocsit s lovat), minthogj sok Török Vendégek Erkezett Vólt."¹⁸⁾ Tekintettel azonban arra a körülményre, hogy Molnár nem a saját költségén utazott Fehérvárra, hanem a "fejedelem postálkodását"-nak terhére, e körülmény határozottan bizonyítja, hogy mindkét esetben udvari rendeltetűre indult utba, bárha lemenetelésnek okát nem ismerjük, de ezek az idézetek nagyon fontos utmutatásul szolgálnak arra vonatkozólag, hogy nem magán-, hanem hivatalos, sőt netalán éppen a létesítendő főiskola ügyében járt.

Katalin, majd idősebb Bethlen István mindössze egy esztendőig tartott fejedelemsége után az új uralkodó: I. Rákóczi György 1630 december 20-án érkezett Nagyváradról Kolozsvárra, 22-én pedig Fehérváron már be is iktatták a fejedelmi székbe. Bizonyos, hogy Molnár a buzgó vallásosságu Rákóczi pártfogását is megnyerte, hiszen már korábban is kellően értékelő, nagyrabecsülője vala. Ezt tapasztalhatjuk Molnárnak az 1624. évben Hanauban megjelent "Az Keresztyéni Religiora es igaz hitre valo tanítás" című munkájának ajánlásában: eszerint ugyanis e könyv lefordítására Rákóczi György

17) Dézsi Lajos: Szenczi M. A. 395.

18) Sáfár. 1630. 278, 279.

és mások is intették.¹⁹⁾ Ezzel szemben még sincsen semmi bizonyos adatunk arra vonatkozólag, hogy az új fejedelem uralma hozott-e újabb változást Molnárék életében? Bárha meg vagyok győződve, hogy ő sem ejtette el a kolozsvári akadémia tervét. Látjuk ugyanis, hogy Bethlen közmívelődési politikáját mindenben tovább folytatta, de ezt tapasztaljuk abban is, hogy mindjárt uralkodásának elején Kolozsvárra rendelte sárospataki udvari orvosát, a nagy tudományú Csanaki Mátét, aki azután, mint az itteni református schola rektora halt meg 1636-ban.²⁰⁾ Tehát azért merhetünk arra gondolni, hogy ugyanebben az iskolában Molnár is tanított. Ennek ellenére mégis alig hisszük, hogy a fejedelmi szék megerősítéséért folytatott küzdelmek már ekkor módot engedtek volna nagyobb szabású terv megvalósítására: a scholának akadémiaiá váló átszervezésére. Ezért találhatjuk Medgyesi Pál "Praxis Pietatis" című munkájának 1635 március 20-án Szinyérváralján keltezett előszavában, hogy Molnár Albert az 1633-esztendőnek bizonyosan a második felében "a Keresztyén Pátrónus Uraktul Collecta gyűjteni" bejárta Magyarország egy részét. Így jutott el Bethlen Istvánhoz, valamint Debrecenbe is, ahol Medgyesivel is találkozott s buzdította őt a Praxis Pietatis lefordítására, minthogy megelőzőleg ő maga is hozzákezdett ennek átültetéséhez,²¹⁾ tehát őt is érdekelték az angol irodalom termékei. Az adományokat bizonyosan saját maga számára gyűjtötte támogatásul. Hazatérve azután Kolozsvárra, halála előtt csakhamar - Medgyesi szerint - még levelet váltott Keresztesi István tiszántúli püspökkel.

Élete folyásának sok homályosságot rejtő szakaszából tette-rejének ez az utolsó reánk maradt jelensége. Itthon ugyanis rettenetesen pusztító döghalál szedte áldozatait. Nem lehetetlen, hogy a mindenkitől egyaránt tisztelt, kiváló tudós jóakaróitól, barátaitól féltve, az ők biztatásukra menekült a pestis kaszája előtt s csak akkor térhetett ismét haza, amikor december felé a hideg beálltával a halálozások száma már egyharmadára csökkent, sőt remélni lehetett, hogy rövidesen egészen meg is szűnik.

19) RMK. I. 540.

20) Herepei János: Csanaki Máté a kolozsvári református iskola igazgatója. Et. 1943: 226. és e kötetben lapon.

21) Medgyesi Pál: Praxis Pietatis. Debrecen, 1636. 4/A.-5/B. levél.

Molnár Albertnek bizonytalan megélhetési lehetősége ellenére is mind Kolozsvárt, mind egész erdélyszerte méltó tekintélye volt. Ezt bizonyítja a többek között Tályai Z. Márton leydai diáknak, megelőzőleg éppen a kolozsvári kálvinista iskola rektorának, 1632 június 26-án tartott vitatkozása, amelyet a serdülő kolozsvári református egyházközség oszlopainak, vagyis nyolc név szerint felsorolt tekintélyes világi férfinak, azután testvérének, továbbá Szenczi Molnár Albertnek és a két kolozsvári magyar papnak ajánlotta. Nagyon jellemző, hogy az egykori rangsoros világban Molnárt a különben kiváló lelkipásztorok előtt nevezte meg.²²⁾ De nem hagyhatók megemlítés nélkül Tatrosy Györgynek, Kassai István ítélőmester egykori szolgájának 1646-ban írott visszaemlékezésének következő szavai sem, minthogy híven reá világítanak Molnár Albertnek már a maga korában elterjedt kellő tiszteletére.²³⁾ "1608. Az magyar Biblia másodszor ky niomattatek az nagy hírű, bodogh emlékezetű munkajro es hasznos emberteől az tudós es beöczületes Szenczy Molnar Alberttől Hanoviaban."²⁴⁾ Azután tudjuk azt is, hogy 1633-ban bizalmas hangú levelet váltott Keresszegi István tiszántúli püspökkel.²⁵⁾

A Szenczi Molnár Albertre vonatkozó kolozsvári emlékek közül elmulásának ideje már felszínre került, ugyanigy sikerült valamennyicskét hátramaradott árváiról is kikutatni, de közel hat esztendeig tartott itteni lakozása idejéből mindez mégis csak fölötte kevés. Csaknem lehetetlen, hogy a betűnek ez a fáradhatatlan barátja ebben az időben csupán egyetlen fordítást hozott volna létre, ellenben hihető, hogy minden kézírata - a Dézsitől kiadott fiataalkoriaktól eltekintve - leszármazottai kezén keresztül szétkallódott, amit érthetően példáz könyvtárának sorsa. Abból a bibliotékából, amelyről Kassára való letelepedésekor (1625 február 4-én) azt írja Leodiusnak, hogy most végre könyvtárocskával is

22) RMK. III. 1483.

23) Domokos Pál Péter: Tatrosy György önéletírása és történeti feljegyzései. ItK. 1957: 247.

24) Természetes, hogy ezzel szemben nincsen jelentősége "Molnár Albert éneké(nek), melyet csinált és dudolgatott mikor idegen országban igen megszorulván kéntelenítettett juh pásztorságra adni magát", (Szilágyi István: Román Molnár Albertről. Új Magyar Muz. 1853. I. 573.) hiszen utólag nem egy nagy emberre ruháztak reá népmeséből eredő történetet.

25) ItK. 1905: 370.

rendelkezhetem,²⁶⁾ a kolozsvári református kollégium nagykönyvtárában mindössze csak két kötetre bukkantunk. Ezek azután jóíréá világítanak a szétkallódás módjára is. Ugyanis az egyik könyv jelzése: Alberti Molnár 1609 Marburgi. Utána jegyezve: "Sed jam melum Casparu[s] Graffi[us] aere redemit Claud(iopoli) 1635." A másik bejegyzésből pedig azt olvassuk: "Alberti Molnár 1613 Francofurti ad Moenum." Ez alatt: "Johan Molnár.", majd pedig: "Est Stephani F. Tolnai, Emptus ab haeredib[us] p(ost) m(ortem) Molnár." Végezetül: "Samuelis Szathm(ár) Némethi. Claudiopoli. A. 1690."²⁷⁾ tulajdonos nevét találjuk. Tehát az első könyvet Graffius Gáspár kolozsvári szász református pap 1635-ben bizonyosan Molnár Albert özvegyétől készpénzért vásárolta, a másikat Tolnai István orvosdoktor s a református kollégium professzora vette meg a Molnár-örökösöktől. Ilyen formán, Szenczi Molnár Albertnek ha voltak még kéziratban maradt munkái, áldozatra kész pártfogók hiányában, azok is éppen úgy szétkallódtak, miként könyvtárának példányai.

26) Dézsi Lajos: Szenczi M. Albert levelei Camerariusához és Leodiushoz. Bp. 1908.

27) Könyvtári jelzéseik: "Szászvárosi koll. kvtára." és "P. 17.".